

Bifolium

Nieuws over handschriften en oude drukken
ISSN: 0920-9360

Redactie: p/a Vakgroep Mediaevistiek, Oude Kijk in 't Jatstraat 26, 9712 EK Groningen NL

19

APRIL 1992

Ter inleiding

Hoewel het misschien niet direkt op de weg van Bifolium ligt - dat zich met name op Noordwest Europa concentreert - maken wij U toch attent op de grote overzichtstentoonstellingen die dit jaar in Spanje georganiseerd worden (zie Granada en Toledo). Binnen de eigenlijke 'doel-regio' zijn enkele activiteiten te melden op het gebied van congressen, alsook op het ontsluiten van grote databestanden door middel van computerprogramma's (zie onder Varia).

TENTOONSTELLINGEN

BRUSSEL Koninklijke Bibliotheek Albert 1: Ridders van het Gulden Vlies. 27 september - 14 december 1992.

GRANADA Alhambra: Al Andalus, las artes Islamicas. t/m 7 juni 1992. Toont de wetenschappelijke erfenis van het Spanje onder de Moorse heerschappij, waarbij een aantal handschriften.

's-GRAVENHAGE Rijksmuseum Meermanno-Westreenianum: Randjes in handschrift en druk (werktitel). 29 oktober 1992 - begin januari 1993. Overzichtstentoonstelling van de marginale decoratie (geschilderde en penwerkversiering) in het huidige Nederland. Met catalogus in Nederlands en Engels.

GRONINGEN Universiteitsbibliotheek: Kleine expositie Groningse handschriften en vroege drukken, ingericht b.g.v. Codicologendagen 7-9 oktober 1992.

KARLSRUHE Staatlicher Kunsthalle: Martin Schongauer und seine Zeit. 4 april - 28 juni 1992. 100 kopergravures, houtsneden en tekeningen van de belangrijkste kopergraveur van de Duitse Gotiek (overleden in 1491). Ook de tijdgenoten worden belicht. Cat. Karin Groll, 98 pp., ill. Inlichtingen: tel. +49 - 72.11.35.33.55.

LEIDEN Universiteitsbibliotheek: Verknijpte rijkdom. Fragmenten van middeleeuwse handschriften in de Leidse Universiteitsbibliotheek. 13 oktober - 7 november 1992. Gaat in op gebruik, uiterlijk en inhoud van de fragmenten (en toont daarmee handschriften die verder in de UB Leiden ontbreken, zoals liturgica!). Met catalogus (ca Dfl. 6).

MIDDELBURG Zeeuwse Bibliotheek: De Middelburgse boekband. 31 augustus - 7 oktober 1992. Toont vnl. postmiddeleeuwse boekbanden. Met begeleidende bundel (ca 100 pp.). Meer informatie: R.M. Rijkse, tel. +31 - 1180-30276.

OUDEBURG De Hemel op aarde. Vlaamse devotieprenten uit de 17de en 18de eeuw. 11 juli - 2 november 1992. Met een inleiding over beeldgebruik in de middeleeuwse devotieboeken.

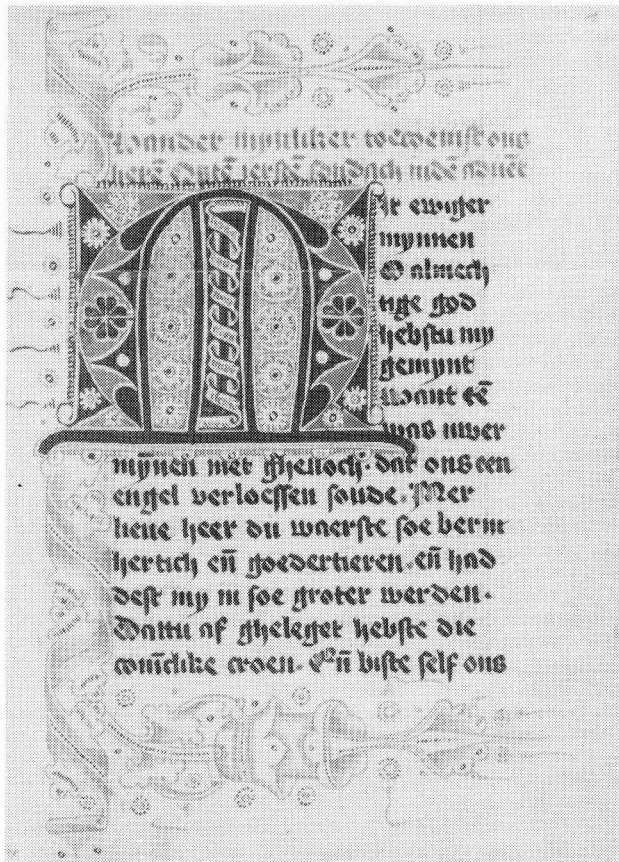
TILBURG Universiteitsbibliotheek: Brabant te Boek 1400-1900. Bijzondere handschriften en Oude drukken in de bibliotheek van de Katholieke Universiteit Brabant. 21 Mei - 19 juni 1992. Openingsexpositie in nieuwe Universiteitsbibliotheek, waar onder meer schatten van het Brabants Genootschap. Speciale aandacht voor Gerrit van Orden (1774-1854) en zijn schenking van handschriften aan het Provinciaal Genootschap van Noord-Brabant. Met voorwerpenlijst en catalogus (zie BAARDA/HERMANS).

TOLEDO Museo de Santa Cruz: Reyes y Mecenas. t/m 31 mei 1992. Belicht de rol van kerk en staat als begunstigers van de kunsten in de periode van de vroege renaissance. Naast schilderijen, tapijten, beeldhouwwerken, ook handschriften.

WOLFENBÜTTEL Herzog August Bibliothek: Columbus 1492-1992: Wirklichkeit und Legenden. 29 februari - 12 oktober 1992. Met catalogus.

WOLFENBÜTTEL Herzog August Bibliothek: Alte Handschriften und Drucke zum Landbau. 3 maart - 3 mei 1992. Met catalogus.

WOLFENBÜTTEL Herzog August Bibliothek: Das Rad. Symbol und Mechanik. 4 mei - augustus 1992. Met catalogus.

Jacobus van Gruitrode, 'Meditatiën'. Den Bosch, ca 1500. KUB, Tilburg, Collectie Noord-Brabants Genootschap, Hs. 637. Te zien in Tilburg

NIEUWE EN AANGEKONDIGDE LITTERATUUR

ARPOTS, R.P.L. Toneel in Nijmegen. Nederlandstalige achttiende-eeuwse toneelstukken in de Universiteitsbibliotheek te Nijmegen. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, Universiteitsbibliotheek, 1991. xi + 240 pp., ill. ISBN 9 0373 0098 7. Dfl. 15 (incl. verzendkosten). Bespreekt 626 nummers, met bibliografische nauwkeurigheid. Vermeldenswaard zijn de 8 registers.

Von der AUGSBURGER Bibelhandschrift zu Bertolt Brecht.

Augsburg: Anton H. Brand, 1991. DM 39.80. Cat. bij de gelijknamige tentoonstelling in de Staats- und Stadtbibliothek. Overzicht van de rijkdom aan Duitse literatuur in genoemde bibliotheek, met nadruk op late middeleeuwen en vroege nieuwe tijd.

BAARDA, Carleen & Jos.M.M. Hermans Brabantse handschriften. Gerrit van Orden (1774-1854) en zijn schenking van handschriften aan het Provinciaal Genootschap van Noord-Brabant. Tilburg: Tilburg University Press, 1992. 64 pp., 24 ills. ISBN 9 0361 9555 1. Ca Dfl. 20.

BACKHOUSE, Janet The Isabella Breviary. London: British Library, 1992. 64 pp., 70 ills. (35 kl.). ISBN 0 7123 0269 7. Ca £ 10.95.

COCKX-INDESTEGE, Elly (ed.) Handleiding bij de beschrijving van oude en bijzondere drukken (= Archief- en Bibliotheekwezen in België / Archives et Bibliothèques de Belgique. Extranummer, 42). Brussel: Archief- en Bibliotheekwezen in België, 1991. xix, 444 pp., ills., register. BF 3500.

COCKX-INDESTEGE, E. & Jan Storm van Leeuwen (e.a.) Boekbandstempels. Systeem voor het ordenen van wrijfsels. Separat beschikbare overdruk uit Archief- en Bibliotheekwezen in België 62, 1991, 1-98. Met 123 veelal voortreffelijke afbeeldingen. Te bestellen via dr J. Storm van Leeuwen, KB Den Haag, Postbus 90407, NL-2509 LK Den Haag, Dfl. 15. Biedt systeem voor overbergen en terugvinden d.m.v. zeer doordacht stelsel van cijfer- en lettercodes voor elementen en aspecten van boekband-decoratie.

CONTRENI, John J. Carolingian learning, masters and manuscripts. Aldershot, Hampshire: Variorum, 1992. Ca 350 pp., 6 ills. ISBN 0 8607 8317 0. Ca £ 47.50. Verzameling van 16 eerder gepubliceerde studies aangevuld met een nieuwe.

CORRIGAN, Kathleen Politics and visual polemics. Iconophile imagery in three ninth-century Byzantine psalters. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. 325 pp., 115 ills. ISBN 0 5214 0050 3. Ca £ 50.

CRÉPIN-LEBLOND, T. Les livres du connétable. La bibliothèque d'Anne de Montmorency. Paris: Réunion des Musées nationaux, 1991. 56 pp., ills. ISBN 2 7118 2493 4. FF 80. Catalogus van de tentoonstelling in Ecouen, Musée national de la Renaissance.

CUTLER, Anthony Imagery and ideology in Byzantine art. Aldershot, Hampshire: Variorum, 1992. Ca 334 pp., 200 ills. ISBN 0 8607 8313 7. Ca £ 67.50. Verzameling van 12 eerder verschenen studies, waarvan 8 over de zg. 'aristocratische psalters'.

DETHLEFS, Gerd (ed.) 500 Jahre Buchdruck in Münster. Eine Ausstellung des Stadtmuseums Münster in Zusammenarbeit mit der Universitätsbibliothek Münster (5 juli - 10 november 1991). Münster: Stadtmuseum / Verlag Regensberg, 1991. 316 pp., vele ills. (deels kleur). ISBN 3 7923 0617 4. DM 25. Fraai, gebonden boek, waarin overzicht over boekproductie van Fraterhuis-handschriften tot drukwerk in Derde Rijk.

ELSMANN, Thomas (ed.) Nathan Chytraeus (1543-1898). Ein Humanist in Rostock und Bremen. Quellen und Studien. Bremen: Edition Temmen, 1991. 136 pp., 14 ills. ISBN 3 9269 5880 4. DM 15. Begeleidende bundel bij tentoonstelling (zie Bifolium 18). Elf artikelen, alsmede bibliografie tot 1600.

EVANS, Mark The Sforza Hours. London: British Library, 1992. 64 pp., 80 ills. (40 kl.). ISBN 0 7123 0268 9. Ca £ 10.95. Rijk verlicht getijdenboek van Bona Sforza (British Library, MS Add. 34294).

FABIAN, Claudia (ed.) Personennamen des Mittelalters. Ansetzungs- und Verweisungsformen gemäss den RAK. Erarbeitet von der Bayerischen Staatsbibliothek. Teil 1, A-Jai; Teil 2, Jak-Z; Anlage, Lateinische Ortsadjektive in normierter Form (Regeln für die alphabetische Katalogisierung RAK, 6). Wiesbaden: W. Reichert, 1989. xxiv + 878 pp. ISBN 3 8822 6471 3.

FERRARI, Mirella Medieval and Renaissance manuscripts at the University of California, Los Angeles (University of California Publications. Catalogs and Bibliographies, 7). Berkeley: University of California Press, 1991. xxix + 185 pp., 36 ills. \$ 65.

FRIOLI, Donatella Lo 'Scriptorium' e la biblioteca del monastero cisterciense Aldersbach (Testi, Studi, Strumenti, 3). Spoleto: Centro di studi sull'alto medioevo 1990. x + 435 pp., 28 ills. Lit. 65.000.

HARVARD Library Bulletin. Preserving Harvard's Retrospective Collections. Report of the Harvard University Library Taskgroup on Collection Preservation Priorities. New Series. Summer 1991, vol. 2, Nr. 2. Uitstekende informatieve aflevering, te verkrijgen bij HUL Bulletin, Mount Auburn Street. Cambridge MA 02138. \$ 15.

HENDRIX, Lee & Thea Vignau-Wilberg Mira calligraphicae monumenta. A sixteenth-century calligraphic manuscript inscribed by George Bockskay and illuminated by Joris Hoefnagel. Malibu: J. Paul Getty Trust, 1992. 412 pp., 170 kl. ills. ISBN 0 8923 6212 X.

Ca \$ 125.

HORST, Koert van der & Johann-Christian Klamt (eds.) Masters and miniatures. Proceedings of the congress on medieval manuscript illumination in the Northern Netherlands (Utrecht, 10 - 13 December 1989) (Studies and facsimiles of Netherlandish illuminated manuscripts, 3). Doornspijk: Davaco, 1991. xii + 475 pp., 380 ills., register. ISBN 9 0702 8874 5. Dfl. 175. 39 bijdragen in fraai verzorgd boek; vormt - in afwachting van de atlas van Marrow - thans de basis voor de studie voor Noordnederlandse boekverluchting, tezamen met de tentoonstellingscatalogus 'The Golden Age of Dutch Miniature Painting', Stuttgart 1989 (vgl. Bifolium 14).

Die JESUITEN in Ingolstadt. 1549-1773. Ad maiorem Dei gloriam. 322 pp. DM 25. Cat. bij de tentoonstelling in het Stadtmuseum (tot 12 januari 1992).

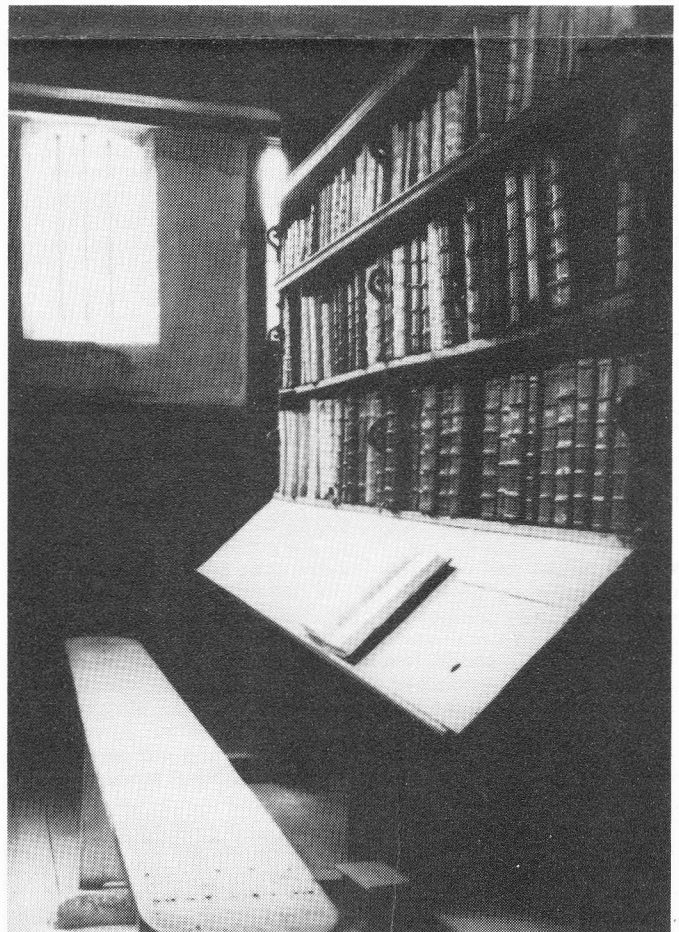
KALLENBORG, Craig A bibliography of Venetian editions of Virgil, 1470-1599 (Biblioteca di bibliografia italiana, 123). Firenze: Olschki, 1991. 201 pp. + 10 pp. pl. ISBN 8 8222 3893 1.

KRISTELLER, Paul Oskar Iter italicum accedunt alia itinera. A finding list of uncatalogued or incompletely catalogued humanistic manuscripts of the Renaissance in Italian and other libraries, VI. (Italy III and Alia Itinera IV), Supplement to Italy (G-V), Supplement to Vatican and Austria and Spain. London: Warburg Institute; Leiden [etc.]: E.J. Brill, 1992. xxiv + 595 pp. ISBN 9 0040 9455 5. Hfl. 400 / \$ 228.75.

KROGT, Peter van der The globes of Hondius. A most important pair of globes showing the results of the earliest Dutch exploration voyages to the East Indies (Antiquariaat Forum Catalogue 98). Utrecht: Antiquariaat Forum, 1991. 32 pp., 15 ills. (kl.). Brochure t.g.v. de 43rd Art and Antiques Fair, Delft, 5 - 13 okt 1991.

De LIBRIJE van Enkhuizen. Enkhuizen: Vereniging Oud Enkhuizen, 1991. 62 pp., 31 ills. ISBN 9 0900 4531 7. Dfl. 20. Catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling in Enkhuizen, Zuiderzeemuseum (12 oktober 1991 - 5 januari 1992).

MEURER, Peter H. Fontes cartographici Orteliani. Das 'Theatrum Orbis Terrarum' von Abraham Ortelius und seine Kartenquellen. Weinheim: VCH/Acta humaniora, 1991. xii + 340 pp., 80 ills. ISBN 3 5271 7770 2. DM 228.

De librije te Enkhuizen (afgebeeld in LIBRIJE)

NIXON, Howard Millar The history of decorated bookbinding in England. Rev. and ed. by Mirjam Michaela Foot. Oxford: Clarendon Press, 1992. ISBN 0 1981 8182 5. £ 35.

PÄCHT, Otto & Dagmar Thoss Die illuminierten Handschriften und Inkunabeln der Österreichischen Nationalbibliothek. Flämische Schule II (Veröffentlichungen der Kommission für Schrift- und Buchwesen des Mittelalters, I, 7; Denkschriften der philosophisch-historischen Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 212). Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1990. Textband: 160 pp. + 60 pp. pl.; Tafelband: 16 pp. + 160 pp. pl. ISBN 3 7001 1787 6. öS 1.400 / DM 200.

PARKES, Malcolm B. Scribes, scripts and readers. Studies in the communication, presentation and dissemination of medieval texts. London-Rio Grande: Hambledon, 1991. xxii + 325 pp., ills. ISBN 1 8528 5050 7. £ 37.50. Fotografische reprint van reeks belangrijke artikelen, waarbij een deel van de afbeeldingen voor deze uitgave opnieuw zijn opgenomen en thans beter zijn afgedrukt.

QUARLES, Francis Emblemes and Hieroglyphikes of the Life of Man. Mit einer Einleitung von Karl Joseph Höltgen und John Horden. Hildesheim: Georg Olms / Weidmann, 1991. 8 + 381 pp. ISBN 3 4870 9264 6. DM 138. Heruitgave van de editie Londen, 1639.

RAABE, Paul Bibliosibirsk oder Mitten in Deutschland. Jahre in Wolfenbüttel. Zürich: Arche 1992. 398 pp., 20 foto's en 1 kr. ISBN 3 7160 2139 3. DM 58. Memoires van memorabele (en aimabele) bibliothecaris van Herzog August Bibliothek, die op 29 februari 1992 afscheid nam.

ROACH, Susan (ed.) Across the narrow seas. Studies in the history and bibliography of Britain and the Low Countries presented to Anna E.C. Simoni. London: British Library, 1991. xvi + 224 pp., 30 ills., index. ISBN 0 7123 0260 3. Ca £ 35. Met bibliografie van de gefeteerde.

ROUSSEAU, A. & R. Van Laere Boeken van adel. Ex libris in situ uit het ancien régime. Sint-Truiden: Provincie Limburg, Culturele aangelegenheden, 1991. 41 pp., ills. Catalogus van de gelijknamige tentoonstelling in Sint-Truiden, 6 sept - 27 okt 1991.

RUPPELT, Georg & Sabine Solf (eds.) Lexikon zur Geschichte und Gegenwart der Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel. Paul Raabe zum 29.2.1992. Wiesbaden: O. Harrassowitz, 1992. 179 pp., ills. ISBN 3 4470 3233 2. DM 29.80. Boeiend overzicht van bezit en activiteiten van dit belangrijke centrum voor boekhistorisch onderzoek. Eerste deel uit reeks 'Lexika europäischer Bibliotheken'.

RÜTZ, Jutta Text im Bild. Funktion und Bedeutung der Buchschriften in den Miniaturen des Uta-Evangelistars (Europäische Hochschulschriften, XXVIII, 119). Frankfurt am Main [etc.]: Peter Lang, 1991. 215 pp., 13 ills. ISBN 3 6314 3296 8. DM 63.

Das SCHICKSAL der vielen Bücher heute und morgen (= Gutenberg-Jahrbuch 66 (1991)). Verslag van een congres, gehouden te Mainz, 6-8 december 1989.

STAEHLI, Marlis & al. Handschriften der Dombibliothek zu Hildesheim, I. Hs 124a-Hs 698 (Mittelalterliche Handschriften in Niedersachsen, 8). Wiesbaden: O. Harrassowitz, 1991. xxix + 235 pp., ills., registers. ISBN 3 4470 3128 X.

STOKES, Roy A bibliographical companion. Metuchen, N.J. - London: Scarecrow Press, 1989. x + 298 pp. ISBN 0 8108 2175 3. £ 28. Alfabetisch overzicht van belangrijke begrippen, voorzien van noten en literatuuropgaven per onderdeel. Quasi uitsluitend Engelstalige literatuur.

STOLL, Doris Die Kölner Presse im 16. Jahrhundert. Nikolaus Schreibers 'Neue Zeitungen aus Cöllen' (Buchwissenschaftliche Beiträge aus dem Deutschen Bucharchiv München, 34). Wiesbaden: O. Harrassowitz, 1991. Ca 1228 pp., 10 ills. ISBN 3 4470 3160 3. Ca DM 42.

STRUBBE, E.I. & L. Voet De chronologie van de middeleeuwen en de moderne tijden in de Nederlanden. Brussel: Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, 1991. viii + 551 pp. BF 1800. Fotomechanische herdruk van de uitgave te Antwerpen: Standaard, 1960, te bestellen o.m. via Boekhandel Ferraton, Charleroisesteenweg 162, 1060 Brussel.

TRAPP, J.B. Erasmus, Colet and More. The early Tudor humanists and their books. London: British Library, 1991. 136 pp., 53 ills. ISBN 0 7123 0256 5. Ca £ 16.

VISCHER, Manfred Bibliographie der Zürcher Druckschriften des 15. und 16. Jahrhunderts (Bibliotheca bibliographica Aureliana, 124). Baden-Baden: Koerner, 1991. 558 pp. ISBN 3 8732 0124 0. DM 420.

WALLERT, Arie Koorboeken en kookboeken. Techniek en productie van boekverluchting in koorboeken van het klooster Monte Moliveto Maggiore. Technische bronnen, archiefdocumenten, materieel onderzoek. Diss. Groningen, 1991. v + 227 pp. Met samenvatting in het Engels. Dfl. 40. Te bestellen via E.P. Dijkstra,

Nieuwe Blekerstraat 63, NL-9718 EG Groningen, tel. +31 - 50-130812. Boeiende combinatie van kunsthistorisch, codicologisch en materieel onderzoek naar Toscaanse handschriften in het midden van de 15de eeuw. De teksteditie laat helaas hier en daar te wensen over.

WETZEL, Michael Die Enden des Buches oder die Wiederkehr der Schrift. Von den literarischen zu den technischen Medien. Weinheim: VCH/Acta humaniora, 1991. xl + 204 pp. ISBN 3 5271 7777 9. Ca DM 39.

WIJFFELS, Alain Late sixteenth-century Lists of Law Books at Merton College. Cambridge 1992. 148 pp. ISBN 0 9518 8110 8. £ 7. Eerste deel reeks Libri Pertinentes - zie onder Varia.

CONFERENCE

WRITING AND POWER IN THE EARLY MIDDLE AGES

Te Utrecht wordt onder auspiciën van de Vakgroep Mediëvistiek een tweedaags congres georganiseerd. Het zal plaats vinden in de Letterenbibliotheek (Drift 27, Utrecht), op donderdag 21 (14.-17 uur) en vrijdag 22 mei 1992 (10.-13 uur). 6 Sprekers uit Engeland en Nederland. Inschrijven d.m.v. giro-overboeking naar postbankrekening 3772038 t.n.v. M.B. de Jong, Amsterdam, AIO's, OIO's en studenten Dfl. 15,-, alle anderen Dfl. 25,-. Nadere informatie via Mediëvistiek RU Utrecht, tel. +31 - 30-394189.

DER CODEX IM GEBRAUCH

Van 11 t/m 13 juni 1992 wordt te Münster (BRD) een congres gehouden in het kader van het Sonderforschungsbereich 'Pragmatische Schriftlichkeit'. Voor nadere informatie kan men zich wenden tot Prof. Dr. Hagen Keller, Westfälische Wilhelms-Universität, Salzstrasse 41, D-4400 Münster, tel. +49 - 251-832071 of fax 832090.

SEMINAR IN THE HISTORY OF THE BOOK TO 1500

Het jaarlijkse 'Seminar' wordt op 10-12 juli 1992 in Oxford gehouden met als thema 'The Making of the Medieval Book'. Inlichtingen en aanmeldingen tot 12 juni bij Dr Peggy Smith, 18 St John Street, Oxford OX1 2LQ, tel. +44 -865-510628.

MATERIËLE ASPECTEN VAN HET BOEK

Te Erice, Italië, zal van 18 tot 25 september 1992 een internationale cursus gegeven worden over 'Ancient and Medieval Book Materials and Techniques'. Een zestigtal voordrachten behandelt vele aspecten van het thema, lopend van klassieke papyri tot modern perkament, via kleuronderzoek, de toepassing van radiologie en spectrogrammen, formaten, boekbanden in oost en west, en dat alles van Iberische tot Islamitische en Hebreeuwse handschriften. Kosten van de cursus bedragen \$ 600 (inclusief volledig pension). Voor inschrijving (tot 31 mei!) en verdere inlichtingen wende men zich tot Prof. M. Lilli di Franco, Istituto Centrale per la Patologia del Libro, Via Milano 76, I-00184 Roma.

GRONINGSE CODICOLOGENDAGEN

Op 7-9 oktober 1992 zal te Groningen in het Universiteitstheater (Harmoniecomplex) een congres plaatsvinden met deelnemers uit de Benelux, Engeland, Duitsland, Zweden en de USA (vgl. vergelijkbare dagen in 1984 en 1988). Een van de hoofdthema's betreft ditmaal de wisselwerking tussen handschriften en drukken. Ook de rubriek 'current research' is vertegenwoordigd, waarbij interessante projecten zullen worden gedemonstreerd. Bij gelegenheid van deze dagen wordt in de UB een kleine expositie van handschriften en drukken ingericht. Nadere informatie en inschrijving via Vakgroep Mediaevistiek RUG, Postbus 716, NL-9700 AS Groningen, tel. +31 -50-636114 of fax 634900.

BOEKVERLUCHTING ROND 1400

Op 8 - 10 september 1993 zal te Leuven een congres doorgaan onder de titel: 'Flanders in a European Perspective. Manuscript Illumination around 1400 in Flanders and abroad'. Organisatie berust bij het Centrum voor de Studie van het Verluchte Handschrift in de Nederlanden. Inlichtingen aldaar of bij Timshel Conference Service, J.B. Van Monsstraat 4, B-3000 Leuven. Tel. +32 - 16-290010; Fax +32 - 16-290510.

DATABASES

Op dit moment worden op vele plaatsen grote verzamelingen gegevens voor computerraadpleging geschikt gemaakt.

BNM - Leiden

Met ingang van 1992 worden door NWO en het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen middelen ter beschikking gesteld om de 'Bibliotheca Neerlandica Manuscripta', thans bewaard in de UB Leiden, om te bouwen tot een database. Daarmee zullen de gegevens over middeleeuwse handschriften uit de Nederlanden per computer beschikbaar komen. Nadere informatie dr. A.Th. Bouwman, BNM, UB Leiden, Witte Singel 27, NL-2311 BG Leiden, tel. +31 - 71-272801.

IRHT - Parijs

Het Institut de Recherche et d'Histoire des Textes in Parijs heeft inmiddels een verzameling van ruim 42.000 microfilms van handschriften opgebouwd. Deze is nu ontsloten via de database MEDIUM, ondergebracht in de computers van CIRCE (Orsay, Frankrijk), en vandaar via het computernetwerk TRANSPAC ook vanuit het buitenland raadpleegbaar. Nadere gegevens via IRHT, Section Informatique, 40, Avenue d'Iéna, F-75116 Paris, tel. +33 - 1-47.23.61.04.

ISTC - Londen - Den Haag

Al ruim tien jaar wordt in de British Library gewerkt aan een Incunable Short Title Catalogue. Thans is de informatie over incunabula in Nederland (verzameld in Incunabula in Dutch Libraries - 1983 en aanvullingen) door de KB Den Haag in de computer ingevoerd en zal binnenkort ook 'on line' beschikbaar komen. Ook de informatie over de in België bewaarde wiegedrukken is (dankzij de KB Brussel) beschikbaar. Nadere informatie via Drs G. van Thienen, Koninklijke Bibliotheek, Postbus 90407, NL-2509 LK Den Haag, tel. +31 - 70-3140330.

Latijn en Grieks op CD-Rom

Het CETEDOC (Centre de Traitement électronique des Documents) te Louvain-la-Neuve heeft een ambitieus project aangevat om alle christelijke teksten in het Latijn en Grieks (voornamelijk tot het eind van de middeleeuwen) op Microfiche en CD-ROM te zetten (m.n. het Corpus Christianorum - of waar nog nodig: Migne - alsook diverse andere corpora). Per twee jaar zal een 'update' verschijnen. Zonder twijfel een handig werktuig: nu al 21 miljoen woorden voor de eerste CD-ROM (CLCTL: Cetedoc Library of Latin Texts), in vier talen op verschillende wijzen opvraagbaar, maar dienovereenkomstig geprijsd (tussen 75.000 en 125.000 BF).

CILF (Cetedoc Index of Latin Forms) bevat op CD-Rom alle Latijnse woorden in het Cetedoc-bestand (het zal 50 miljoen woorden bevatten).

De 400.000 fiches met LATIJNSE INCIPITS die bewaard worden in het Institut de Recherche et d'Histoire des Textes (Parijs) komen eveneens op CD-Rom beschikbaar.

Een uitgebreidere folder over laatstgenoemde projecten is beschikbaar bij de uitgever, Brepols, Baron du Fourstraat 8, B-2300 Turnhout, tel. +32 - 14 - 40.25.00, fax: 42.89.19.

V A R I A

BENOEMING

Dr J.A. Brandenbarg wordt per 1 juli 1992 directeur van het Rijksmuseum Meermann-Westreenianum. Hij volgt dr J. Offerhaus op, die op 22 augustus 1991 overleed. Momenteel is de heer Brandenbarg adjunct-directeur van de Rijksscholengemeenschap te Zierikzee. Zijn in 1990 (SUN, Nijmegen) verschenen dissertatie bevat een studie over het Heilig Familieleven (15de/16de eeuw). Hij is lid van het dagelijks bestuur van de Zeeuwse Museumstichting en voorzitter van de sectie cultuurbeheer van de Zeeuwse Culturele Raad.

LEESLINT

In oktober 1991 is het eerste nummer verschenen van Leeslint, een nieuwe halfjaarlijkse uitgave door de Stichting Vrienden van het Museum van het Boek in Den Haag. Het blad wordt gratis verspreid onder Vrienden van het Museum van het Boek. Voor verdere inlichtingen wende men zich tot de Stichting: Prinsessegracht 30, 2514 EP 's-Gravenhage, tel. 070-3.46.27.00.

REGISTER VOOR HANDSCHRIFTEN IN FRANKRIJK

Thans wordt o.l.v. Michel Popoff een nieuw hulpmiddel geprepareerd: de "Index général des manuscrits décrits dans le 'Catalogue général des manuscrits des bibliothèques de France'". Opzet is twee delen van ca 600 pp., waarin 1 miljoen verwijzingen (gecombineerde index nominum, locorum et rerum) naar 100.000 handschriften, bewaard in 340 Franse bibliotheken.

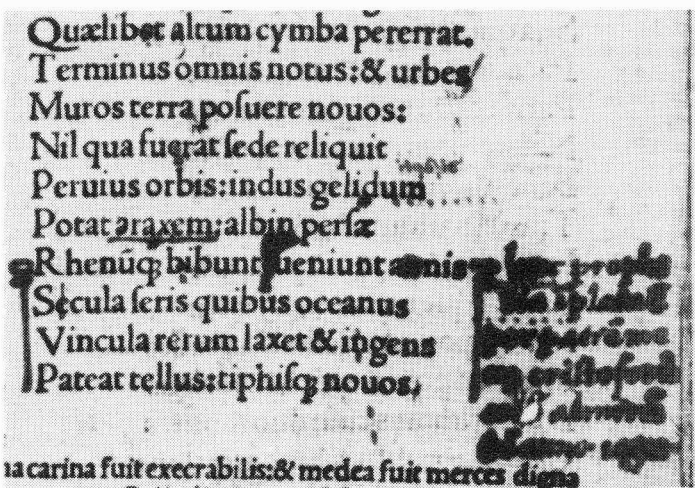
De uitgave is voorzien voor december 1992. Intekenprijs FF 15700, definitieve prijs 17900 (zonder belastingen). Nadere gegevens en bestelling bij de uitgever: Références, 30, rue de Grenelle, F-75007 Paris, tel. +31 - 1-42.22.92.00).

BOEKENLIJSTEN 1500-1700

Onlangs startte een nieuwe reeks van boekhistorisch belang: 'Libri pertinentes, Private Libraries, 1500-1700'. Opzet is bescheiden geprijsde uitgaven uit te brengen, waarin informatie over substantiele boekeringen op grond van bewaard gebleven boeken dan wel uit catalogi of ander (b.v. archief-)materiaal wordt beschikbaar gesteld. Bij elke uitgave is een inleiding en tenminste een index van auteurs opgenomen. Tot dusver verscheen WIJFFELS (£ 7); andere delen zijn onderweg, b.v. Sachiko Kusukawa, The 1536 library catalogue of the University of Wittenberg (1992?) en Christian Coppens, Reading in exile: the books of Henry Joliffe (d. 1573), Thomas Harding (d. 1572) and John Ramridge (d. 1568), (voorzien voor 1993; £ 7.50). Voor nadere informatie en bestellingen: Dr E.S. Leedham-Green, Little Kersland, Gazeley Road, GB-Cambridge CB2 2HB.

IRHT (Parijs) IN PROBLEMEN

Dit zeer nuttige instituut (vgl. hierboven onder 'Databases') wordt sinds kort ernstig in zijn functioneren bedreigd doordat de Franse regering het wil verplaatsen naar een lokatie in de buurt van Orléans, genaamd La Source (!). Hierdoor dreigt het IRHT en zijn bezoekers het directe contact met de Parijse handschriftencollecties en verwante instellingen te verliezen. Het IRHT verzet zich tegen dit besluit en verzoekt adhesie te betuigen aan: IRHT, 40, Avenue d'Iéna, F-75116 Paris of per fax +33 - 1 - 46.23.89.39.

Eigenhandig commentaar van Columbus in Seneca's Medea. Te zien in Wolfenbüttel

BIFOLIUM is een informatieblad over activiteiten rond handschriften en oude drukken. Het bevat zoveel mogelijk gegevens over tentoonstellingen, catalogi, conferenties, workshops, bijeenkomsten van codicologen en bibliografen. Bij beschikbare ruimte kan een kort verzoek om informatie worden opgenomen.

Bifolium verschijnt tweemaal per jaar, in april en oktober.

Een abonnement kost momenteel tien gulden per vier nummers. Voor bibliotheken en instellingen met gecompliceerde administratieve eisen is tien gulden per jaargang verschuldigd. Na opgave van naam en adres bij de redactie ontvangt men een acceptgirokaart.

Redactie: Jos.M.M. Hermans (050-636114), V.M. Schmidt (050-636087) en W.C.M. Wüstefeld (030-313835).